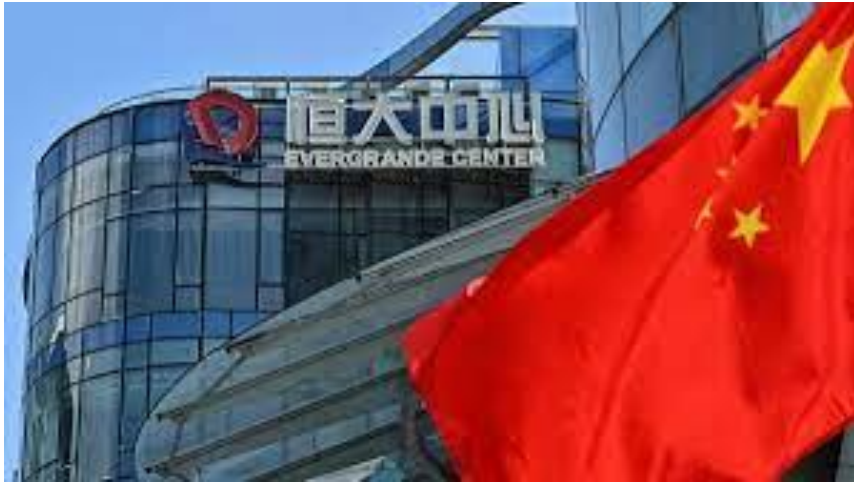

Trung Quốc: khủng hoảng địa ốc Evergrande và mưu tính của Tập Cận Bình

RFI, 14/10/2021 - 16:08

Ảnh minh họa : Một trụ sở của tập đoàn bất động sản Evergrande, Trung Quốc. Hector RETAMAL AFP/File

Trọng Thành

Nguy cơ sụp đổ của tập đoàn địa ốc Evergrande, Trung Quốc, ảnh hưởng nghiêm trọng đến nền kinh tế Trung Quốc, thậm chí đến kinh tế toàn cầu là chủ đề thời sự trang nhất tháng 9/2021 vừa qua. Nhiều người cho rằng sự sụp đổ của Evergrande có thể làm lung lay chế độ. Trên trang mạng Asialyst, chuyên gia về chính trị quốc tế Alex Payette đưa ra một nhận định khác hẳn.

Theo nhà nghiên cứu Canada, các hậu quả của sự sụp đổ của Evergrande là có giới hạn, và « có rất nhiều lý do cho thấy cuộc khủng hoảng địa ốc này phản ánh cuộc đấu quyền lực trên thượng đỉnh của chế độ trước thềm Đại hội 2022 ».

Nguyên nhân trực tiếp dẫn đến khủng hoảng

Chuyên gia Alex Payette, trong bài phân tích « Trung Quốc : Đằng sau thảm bại của tập đoàn địa ốc Evergrand, chiến lược chính trị của Tập Cận Bình » trên mạng Asialyst ngày 12/10/2021, ghi nhận vào thời điểm ông viết bài, đã có những dấu hiệu cho thấy tập đoàn đang « lao đao sắp gục ». Evergrande dường như đã phải từ bỏ phần lớn nghĩa vụ trả nợ ở nước ngoài để tập trung vào việc hoàn nợ cho các chủ nợ trong nước. Vào cuối tháng 9/2021, tổng số nợ của Evergrande đã lên đến 305 tỉ đô la.

Viễn cảnh không có gì sáng sủa với tỉ phú Hứa Gia Ân (Xu Jiayin), ông chủ Evergrande. Ngay cả một người bạn gắn bó lâu năm, tỉ phú địa ốc Joseph Lau Luen Hung (Luu Loan Hùng) cũng đã quyết định rút tiền ra khỏi cổ phiếu của Evergrande. Cần phải nhấn mạnh là tỉ phú Luu Loan Hùng đã là người hỗ trợ tài chính cho Evergrande từ nhiều thập niên nay, cho đến mới đây, ngay vào lúc tập đoàn nợ nần chồng chất.

Theo nhà nghiên cứu Alex Payette, thực ra sự suy sụp của Evergrande được báo trước từ lâu. Tập đoàn địa ốc - được mệnh danh là lớn nhất Trung Quốc về mặt tài chính vào năm 2018 – bắt đầu suy sụp từ đầu năm 2019, khi Evergrande bắt đầu tung ra một số lượng lớn trái phiếu ở nước ngoài. Vào thời điểm đó, hãng tin Anh Reuters đã ghi nhận Evergrande là « một trong các nhà kinh doanh bất động sản nợ nần nhiều nhất Trung Quốc ». Đến tháng 9/2019, Evergrande đã đứng trước nghĩa vụ trả 53 tỉ đô la Mỹ, nợ đáo hạn. Vòng xoáy nợ nần gia tăng suốt năm 2020 trong bối cảnh đại dịch, làm tiêu điều thị trường địa ốc nhà ở và cơ sở thương mại. Tuy nhiên, bất chấp tình thế nguy ngập này, Evergrande lại quyết định mở rộng đầu tư địa ốc, đặc biệt tại các đô thị nhỏ. Chiến lược này càng khiến nợ nần của Evergrande thêm chồng chất. Nguy cơ sụp đổ của Evergrande – cho dù có vẻ gây ngỡ ngàng trong hiện tại - trên thực tế đã được báo trước.

Nhà nghiên cứu Alex Payette nhấn mạnh đến việc các doanh nghiệp địa ốc tại Trung Quốc phải sử dụng đến hàng loạt cơ chế vay mượn « phi quy ước », nhiều rủi ro. Evergrande thiếu đầu tư từ các « nhà đầu tư tổ chức » (Institutional Investor), thường được có là các cơ sở bảo đảm cho độ tin cậy cao đối với một công ty. Tuy nhiên, trong danh sách các cổ đông chính của Evergrande trên sàn chứng khoán Hồng Kông, không có cá nhân hay « nhà đầu tư tổ chức » nào vượt quá 5% cổ phần. Ông chủ Evergrande Hứa Gia Ân nắm đến 76,26% cổ phần của tập đoàn. « Hậu quả nghiêm trọng nhất » của việc thiếu sự hỗ trợ từ các « nhà đầu tư tổ chức » này khiến tập đoàn gần như không còn nguồn cung cấp tài chính từ bên ngoài, nhất là từ lúc Hứa Gia Ân mất đi niềm tin giới bạn bè làm ăn. Điều này càng khiến Evergrande thêm khó khăn khi tập đoàn bị đặt trước áp lực phải trả nợ dồn dập.

Những nguyên do mang tính hệ thống

Theo chuyên gia Alex Payette, trách nhiệm không chỉ về phía tập đoàn Evergrande mà là còn từ chính sách của chính quyền Trung Quốc và các cơ chế mang tính hệ thống. Alex Payette điểm mặt các nguyên do. Trước hết là việc Đảng – Nhà nước Trung Quốc liên tục đưa ra các chính sách trống đánh xuôi, kèn thổi ngược, cùng các cuộc thanh tra cấp tập, khiến thị trường không kịp phản ứng và điều chỉnh. Trong những năm gần đây, chính quyền Trung Quốc áp đặt nhiều quy định mới đối với thị trường địa ốc cấp quốc gia, các dự án « đô thị cấp ba » (thường là các tỉnh lỵ) trở lên của Evergrande gặp nhiều trở ngại, trong bối cảnh bản thân chính quyền các đô thị « cấp hai » và « cấp một » (tức các đô thị lớn nhất) đã siết chặt các quy định về thị trường địa ốc. Nhà nghiên cứu Canada cũng nêu bật tình trạng « chông chéo mang tính hệ thống » giữa các cơ quan khác nhau trong hệ thống chính trị, có trách nhiệm soạn thảo và thực thi các chính sách. Kể từ khi ông Tập Cận Bình lên nắm quyền đến nay, quan hệ giữa các định chế quyền lực « càng trở nên mơ hồ ». Để sống còn, trong bối cảnh này, các doanh nghiệp càng phải tìm kiếm « sự bảo trợ từ phía giới cầm quyền, khai thác các kẽ hở của các quy định luật pháp và chính sách »...

Alex Payette nhấn mạnh đến tình trạng các doanh nghiệp tư nhân rất khó tiếp cận các nguồn tài trợ « truyền thống », từ phía các ngân hàng của Nhà nước. Thiếu vốn đầu tư, các doanh nghiệp tư nhân buộc phải xoay sang tìm kiếm các vay mượn « phi truyền thống » (tức từ các nhà đầu tư không thuộc lĩnh vực ngân hàng) đầy rủi ro, với chi phí cao hơn.

Một vấn đề « mang tính cấu trúc » khác được tác giả nêu lên là sự vắng mặt của các kiểm soát từ phía chính quyền đối với các hình thức vay mượn phi truyền thống nói trên, bất chấp các phát biểu đao to búa lớn về « ngăn chặn rủi ro tài chính và tăng cường hệ thống quy phạm pháp luật và hành chính » mà Đảng liên tục đưa ra trong những năm gần đây. Tác giả đặt câu hỏi : Có bao nhiêu tập đoàn lớn của Trung Quốc hiện giờ lọt lưới khỏi hệ thống kiểm soát được quảng bá là nghiêm ngặt « của Đảng, của các cơ quan chức năng, của truyền thông, của thị trường » ? Alex Payette lưu ý công chúng đừng quên Huarung / Hoa Dung, một trong những công ty quản lý nợ xấu lớn nhất Trung Quốc (Huarong Asset Management). Đây là một trong những nguy cơ tài chính lớn hơn nhiều đối với Đảng so với tập đoàn Evergrande.

« Triệt hạ cánh hữu » : Cuộc đấu trên thượng đỉnh quyền lực

Theo nhà nghiên cứu Alex Payette, cho dù sự sụp đổ của Evergrande - nếu xảy ra - gây nhiều hệ quả, nhưng sự sụp đổ của tập đoàn địa ốc này vẫn nằm hoàn toàn trong khả năng kiểm soát của chế độ. Tác giả phê phán sự thổi phồng từ phía nhiều phương tiện truyền thông, giới phân tích tài chính và « các chuyên gia chính trị » nhân mạnh quá mức đến các tổn hại của việc Evergrande sụp đổ đến chế độ độc đảng tại Trung Quốc.

Cuộc khủng hoảng nợ của Evergrande xét về nhiều mặt hoàn toàn không phải là chuyện ngẫu nhiên, và là kết quả của những khuyết tật mang tính hệ thống của chế độ độc đảng tại Trung Quốc, thế nhưng việc để cho Evergrande sụp đổ hay khả năng chính quyền trực tiếp kiểm soát nhiều công ty lớn trong giai đoạn hiện nay, theo Alex Payette, đều nằm trong một chủ trương chung của lãnh đạo tối cao Trung Quốc Tập Cận Bình và phe cánh. Từ tập đoàn Evergrande, đến công ty quản lý nợ xấu Huarung, tập đoàn bất động sản Fantasia, hay tập đoàn Tomorrow Group, đều có quan hệ với « Thái tử Đảng » Tăng Khánh Hồng (Qing Qinwang), cựu phó chủ tịch nước, nguyên ủy viên thường vụ Bộ Chính Trị, đầy quyền lực thời Giang Trạch Dân. Mục tiêu của ông Tập là triệt phá mọi chân rết của bè cánh Tăng Khánh Hồng trước kỳ Đại hội Đảng 2022.

Alex Payette nêu hai kịch bản giải quyết khủng hoảng Evergrande của chính quyền Trung Quốc. Hoặc thông qua việc phân chia lại cổ phần như đối với tập đoàn bảo hiểm An Bang, ngân hàng Baoshang (ngân hàng lớn vừa bị tuyên bố phá sản cách đây một năm), hoặc cách chức ông Hứa Gia Ấn, và chính quyền trở thành người nắm cổ phần đa số, và tập đoàn sẽ được « tái cấu trúc ».

Theo Alex Payette, tính toán của ông Tập Cận Bình là : khi các tập đoàn tư nhân lớn bị đẩy đến bờ sụp đổ, Đảng sẽ dễ dàng có điều kiện buộc các công ty không có lựa chọn nào khác phải bán lại các cổ phần cho chính quyền với những cái giá rẻ mạt. Tương tự như với tập đoàn tài chính Ant của tỉ phú Jack Ma, tập đoàn Evergrande của tỉ phú Hứa Gia Ấn có thể sẽ là một ví dụ « hoàn hảo » tiếp theo về những tệ nạn của giai cấp tư sản, để Đảng biện minh cho việc « can thiệp, kiểm soát, và tái cấu trúc khu vực tư nhân, nhân danh mục tiêu lý tưởng xây dựng sự “Thịnh Vượng Chung” ».

Bảo vệ người dân Trung Quốc khỏi các hành động thái quá của « cánh hữu », của « giai cấp tư sản », được coi là lý do chính đáng giúp ban lãnh đạo Tập Cận Bình khẳng định quyền lực tuyệt đối trong xã hội Trung Quốc. Chế độ của ông Tập Cận Bình vừa tạo nhiều cơ sở để dẫn đến cuộc khủng hoảng nợ khổng lồ ở tập đoàn địa ốc Evergrande, nhưng cũng chính ban lãnh đạo Tập Cận Bình nắm trong tay chìa khóa để thu tóm trở lại khu vực kinh tế tư nhân, vốn ít nhiều đã xa rời khỏi sự kiểm soát của Đảng trong những thập niên qua.